

Rapport Nr. 0565

Archeologienota

Vilvoorde, Zennestraat
Programma van Maatregelen

Inhoud

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens.....	1
2 Gemotiveerd advies.....	2
2.1 Aanleiding vooronderzoek.....	2
2.2 Resultaten vooronderzoek.....	2
2.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	4
3 Programma van maatregelen.....	5
4 Bibliografie.....	6

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021076
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021B138
Locatie	Provincie	Vlaams Brabant
	Gemeente	Vilvoorde
	Deelgemeente	/
	Straat	Zennestraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Vilvoorde
	Afdeling	3
	Sectie	B / E
	Percelen	232H (incl. Zennestraat), 246K, 115N
Coördinaten	Noordoost	X: 153564.00 Y: 181557.58
	Noordwest	X: 153354.69 Y: 181473.10
	Zuidoost	X: 153769.52 Y: 181345.75
	Zuidwest	X: 153595.52 Y: 181225.97
Oppervlakte plangebied		62 699,92 m ²
Oppervlakte bodemingreep		23 775 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

Naar aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de terreinen van Star Recycling te Vilvoorde, worden uitgebreid met de bouw van een nieuwe betoncentrale met weegbrug, bureelgebouw, opslagboxen in betonnen legoblokken, zeefinstallatie, nieuw personeelsgebouw, tankpiste met luifel en een personeelsparking, werd een archeologienota opgesteld. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Vilvoorde. De oudste vermelding van Vilvoorde dateert uit 779. Op dit moment is er sprake van Fillurdo. Hierbij worden enkele schenkingen van Vilvoorde aan een abdij omschreven. Aktes uit 844, 947 en 972 verwijzen eveneens naar deze schenking. Vilvoorde was een belangrijke plaats door de strategische ligging langsheen de Zenne. Hierdoor kon vanuit Vilvoorde snel de Schelde en Antwerpen bereikt worden, alsook het wegennet tussen het graafschap Vlaanderen en het hertogdom Leuven. In de loop van de 10de eeuw ontstond een marktcentrum en een portus en op het einde van de 12de eeuw werd een stadskeure verleend. Tijdens de 13de eeuw groeide Vilvoorde uit tot een belangrijk handelscentrum. In de 13de eeuw werd de loop van de Woluwe verlegd. Hierdoor werden de hertogelijke watermolens continu van water voorzien. In de 14de eeuw werd Vilvoorde een versterkte stad met stadsmuur, wachttorens en vier toegangspoorten. Een burcht zorgde voor de verdediging van de stad. Vilvoorde stond voornamelijk bekend om de lakenhandel en -nijverheid en steennijverheid. Tegen het einde van de 14de eeuw en gedurende de 15de en 16de eeuw kende Vilvoorde een economisch verval. Vanaf het einde van de 14de , maar vooral tijdens de 15de eeuw kende Vilvoorde een toenemend economisch verval. Na de godsdienstoorlogen in de 16de en 17de eeuw bleef er nauwelijks iets over van de eens zo bloeiende economie. Vilvoorde werd voor lange tijd een verarmde plattelandsgemeente. In het midden van de 16de eeuw (1550-1561) werd de Willebroeksevaart aangelegd, die Brussel met Antwerpen verbond. De Zenne was namelijk moeilijk bevaarbaar en Vilvoorde verloor hiermee zijn functie als Zennehaven en de daarmee gepaard gaande tolrechten. In de 18de eeuw ontstaat er een lichte economische heropleving. Op dit moment is er een toenemende havenactiviteit, textielnijverheid en leerlooierij. De stadspoorten werden op het einde van de 18de eeuw ontmanteld en het vervallen kasteel uit de 14de eeuw werd gesloopt. Tot het begin van de 19de eeuw behield de stad haar uitzicht met beperkte stadskern, omgeven door landerijen en beemden, maar in de loop van de 19de en in de 20ste eeuw groeit Vilvoorde uit tot een nijverheidsgebied. Het plangebied bevindt zich in een nieuwe nijverheidszone die in gebruik werd genomen vanaf 1912.¹

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 10 en 30 m + TAW. Het zuidwestelijk gedeelte is hierbij hoger gelegen dan het noordoostelijk gedeelte. Het plangebied zelf bevindt zich tussen 14.25 en 15.5 m + TAW. Wanneer

¹ IOE 2020, id: 121868

de ruime omgeving rondom het plangebied bekeken wordt, is zichtbaar dat het plangebied gelegen is in een lager gelegen, alluviale zone met de rivier de Zenne en de Tangebeek. Ten westen van het plangebied is een hoger gelegen dekzandrug, met hoogtes tot ca. 45 m + TAW en hoger, aanwezig. Deze dekzandrug wordt doorsneden door de Tangebeek, die uitmondt in de Zenne. Het meest noordelijke perceel grenst aan het kanaal Brussel-Rupel en in het zuidoosten op ca. 500 meter afstand van het plangebied stroomt de Zenne. Op ca. 1.5 km in het noordoosten van het plangebied mondt de Zenne uit in het Kanaal. In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de oostelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. De Vlaamse Vallei kenmerkt zich door tertiaire getuigenheuvels uit het Paleogeen en Neogeen, die in de ondergrond aanwezig zijn. Op het laagterras komt een microreliëf voor dat is gevormd door eolische dekzanden en boreale stuifzandduinen. Lokaal zijn niet-geërodeerde restanten van de fluvioperiglaciale, pre-holocene dalbodem aanwezig in de vorm van donken.² Gelet op de landschappelijke ligging, aan de oever van de Zenne, is er een hoge archeologische verwachting voor steentijdartefactensites. Indien de bodem door antropogene invloeden verstoord is, zullen eventuele artefacten niet in situ bewaard zijn. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (bodemserie OB) en wordt omringd door verscheidene bodemeenheden. Het betreft de volgende bodemeenheden:

- Bodemserie OT: sterk vergraven gronden
- Bodemserie ON: opgehoogde gronden
- Bodemserie Adp0: Matig natte leembodem zonder profiel
- Bodemserie uAfp: Zeer natte leembodem zonder profiel
- Bodemserie Abp0: Droge leembodem zonder profiel

Uit voorgaand landschappelijk booronderzoek bleek er rondom het plangebied geen bodemvorming te zijn. Het terrein was volledig verstoord en opgehoogd. Hieronder (CAI) wordt dit onderzoek besproken. Op DHM en bodemkaart zijn er ook geen verschillen aangetroffen waardoor er geen aanwijzingen zijn dat er een ander type bodemopbouw zou zijn.

In een radius van 1km rondom het plangebied zijn verscheidene archeologische waarden aanwezig. Het merendeel van deze archeologische waarden gaat echter terug tot historische bewoning en bebouwing, waardoor deze archeologische waarden een lokale neerslag kennen. Slechts twee archeologische waarden hebben betrekking op archeologische vondsten of structuren ouder dan de volle middeleeuwen. Zo werd op één locatie een Romeinse weg aangetroffen. Op de andere locatie werden sporen van vroegmiddeleeuwse bewoning en een vol middeleeuwse molte teruggevonden. Er werden in de omgeving rondom het plangebied enkele archeologienota's opgemaakt. Hieronder zullen er enkele kort beschreven worden. In het oosten van het plangebied, net ernaast, werden twee archeologienota's opgesteld naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunning. Er was een archeologische verwachting van de Steentijd tot heden. Hier werden landschappelijke boringen geadviseerd om de bodemopbouw te onderzoeken en de eventuele versterking van het landschap vast te stellen. Deze onderzoeken dienen in uitgesteld traject uitgevoerd te worden.³ Net onder en in het westen van het plangebied zijn de archeologienota met ID 10445 en de nota met ID 12838 opgemaakt dat samen hangt met deze nota. Het betreft hetzelfde project dat wordt uitgebreid. Samenvattend kon gesteld worden dat er een hoge archeologische verwachting is

² DE MOOR & MOSTAERT 1993

³ CLAESSEN J., VAN GENECHTEN B., VERBEELEN G., DIRIX E., SYS A., AUDENAERT E. & BOUCKAERT K., PROGRAMMA VAN MAATREGELEN GRIMBERGEN – COKERIESTRAAT, ARCHEBO BVBA, KORTENAKEN, 2017, P. 5-7. ; CLAESSEN J., VAN GENECHTEN B., AUDENAERT E. & BOUCKAERT K., PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VILVORDE – STEG PROJECT, ARCHEBO BVBA, KORTENAKEN, 2020, P. 4-6.

op het aantreffen van steentijdartefactensites, indien er een intacte bodemopbouw aanwezig is. Er is een matige tot lage archeologische verwachting voor zowel sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Er werd na het bureauonderzoek geadviseerd om landschappelijke boringen uit te voeren. Het landschappelijk bodemonderzoek wees uit dat de bovenste bodemlaag in alle boringen uit een zandige, sterk puinhoudende bodemlaag bestond. Deze laag wordt aangeduid als Aan-horizont (antropogene A-horizont). Landschappelijke boringen (fig. 19 & 20) hebben uitgewezen dat de bodem binnen de contouren van het plangebied volledig verstoord of opgehoogd is. Er werd in geen van de boringen bodemvorming waargenomen. Het landschappelijk booronderzoek, te Vilvoorde, Jan Frans Willemstraat leverde geen archeologische relevante vondsten of sporen op. Uit dit landschappelijke booronderzoek bleek dat eventuele archeologische niveaus niet verstoord worden door de geplande werkzaamheden. Tevens is er een zeer lage tot onbestaande verwachting voor archeologische sites aanwezig. Hierdoor werd er geen verder onderzoek geadviseerd en werd het gebied vrijgegeven.⁴

Het landschappelijk bodemonderzoek wees uit dat de bodem in de buurt van het plangebied volledig verstoord of opgehoogd is. Er werd geen bodemvorming waargenomen tijdens het onderzoek. Door de historische lage densiteit aan bewoning, de verstoorde ondergrond en de weinige archeologische waarden en resultaten in de omgeving, is ook de verwachting naar sporensites klein. Op basis van bovenstaande gegevens is er een zeer lage tot onbestaande kans op archeologische sites uit de steentijd tot nieuwste tijd.

Het archeologisch potentieel tot kenniswinst van het terrein is te klein om, met het oog op de kosten-batenanalyse, verder archeologisch onderzoek te adviseren. J. Verrijckt bvba adviseert de vrijgave van het plangebied.

2.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat het plangebied in het verleden grotendeels verstoord is geweest en dat de aanwezigheid van een archeologische site dus miniem is. Hierdoor is vervolgonderzoek dus niet opportuun. Rekening houdende met de kosten-batenanalyse adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

⁴ VERRIJCKT J., NOTA LANDSCHAPPELIJKE BORINGEN VILVOORDE, JAN FRANS WILLEMSTRAAT, J. VERRIJCKT ARCHEOLOGIE & ADVIES, BEERSE 2019, P. 19-22.

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en controleboringen kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Deze beslissing steunt op onderstaande redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Ja.
- Het landschappelijk bodemonderzoek wees uit dat de bovenste bodemlaag in alle boringen uit een zandige, sterk puinhoudende bodemlaag bestond. Deze laag wordt aangeduid als Aan-horizont (antropogene A-horizont). Landschappelijke boringen (fig. 19 & 20) hebben uitgewezen dat de bodem binnen de contouren van het plangebied volledig verstoord of opgehoogd is. Onder de antropogene A horizont kwam meteen de moederbodem. Er werd in geen van de boringen bodemvorming waargenomen.
- Voldoende info versturende impact van de geplande werkzaamheden op eventuele archeologische sites: Door de historische lage densiteit aan bewoning, de verstoorde ondergrond en de weinige archeologische waarden en resultaten in de omgeving, is de kans miniem dat er een archeologische site aanwezig is op het terrein en is bijgevolg de kans op kennisvermeerdering zeer klein.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

4 Bibliografie

CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., VERBEELEN G., DIRIX E., SYS A., AUDENAERT E. & BOUCKAERT K., Programma van maatregelen Grimbergen – Cokeriestraat, ARCHEBO bvba, Kortenaen, 2017, 11 p.

CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., AUDENAERT E. & BOUCKAERT K., Programma van maatregelen Vilvoorde – STEG Project, ARCHEBO bvba, Kortenaen, 2020, 13 p.

DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. Geomorfologische kaart van België 1:50000.

IOE, 2020. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

VERRIJCKT J., Nota landschappelijke boringen Vilvoorde, Jan Frans Willemstraat, J. Verrijckt Archeologie & Advies, Beerse 2019, 30 p.